

Samhällsbyggnadsnämnden

Beslut om vattenskyddsområde och föreskrifter för Slaka grundvattentäkt

Förslag till samhällsbyggnadsnämndens beslut

1. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår att Kommunfullmäktige beslutar om vattenskyddsområde och föreskrifter för Slaka i enlighet med förvaltningens förslag.

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige beslutar om vattenskyddsområde och föreskrifter för Slaka i enlighet med Samhällsbyggnadsnämndens förslag.

Förslag till kommunfullmäktiges beslut

1. Att med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken besluta om vattenskyddsområde för Slaka grundvattentäkt inom Linköpings kommun, med den omfattning som framgår av karta "Vattenskyddsområde Slaka, primär och sekundär skyddszon" i bilaga 1.
2. Att med stöd av 7 kap. 22 § miljöbalken besluta om skyddsföreskrifter inom angivet vattenskyddsområde som formulerats i "Föreskrifter för Slaka grundvattentäkt i Linköpings kommun", bilaga 2.

Ärende

Tillgång till rent vatten är en förutsättning för väl fungerande samhällen, människors hälsa och naturmiljön, men är en hotad resurs. Samhällsutvecklingen och klimatförändringar skapar utmaningar för dricksvattenförsörjningen. Samtidigt som vattenanvändningen ökar riskerar mänskliga aktiviteter att försämra vattenkvaliteten och minska tillgången till sötvattenresurser. Det är därför viktigt att kommunen skyddar sina råvattentäkter, både ytvatten och grundvatten.

Tekniska verken har i september 2014 lämnat in en ansökan till Linköpings kommun om att besluta om vattenskyddsområde för Slaka grundvattentäkt. Avsikten med ansökan är att skydda vattentäkten upp till en rimlig och

accepterad skyddsnivå. Grundvattentäkten i Slaka är nödvattentäkt för Linköping i händelse av att kommunens båda ordinarie ytvattentäkter (Motala Ström och Stångån) skulle slås ut.

Grundvattentäkten i Slaka saknar idag vattenskyddsområde. För att långsiktigt trygga kommunens dricksvattenförsörjning är det därför angeläget att ett skyddsområde med föreskrifter fastställs.

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår därför att Kommunfullmäktige beslutar, med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken, om att förklara Slaka som vattenskyddsområde. Beslutet omfattar karta över vattenskyddsområdet samt föreskrifter som ska gälla för området.

Beslutet träder i kraft dagen för Kommunfullmäktiges beslut och gäller omedelbart även om det överklagas. Beslutet ska kungöras på det sätt som är föreskrivet för författningar i allmänhet och införs i ortstidning, samt delges kända sakägare. Beslutet kan överklagas till Länsstyrelsen Östergötland.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse – Beslut om vattenskyddsområde och föreskrifter för Slaka grundvattentäkt, 2021-08-26

Bilaga 1 – Vattenskyddsområde, primär och sekundär skyddszon (karta)

Bilaga 2 – Föreskrifter för Slaka grundvattentäkt i Linköpings kommun

Bilaga 3 – Vattenskyddsområde Slaka, observationszon (karta)

Bakgrund

I september 2014 ansökte Tekniska verken om att kommunen skulle besluta om vattenskyddsområde för Slaka grundvattentäkt. Ansökan inkluderar teknisk beskrivning, riskbedömning, förslag till avgränsning och föreskrifter. Tekniska verken har därefter den 30 oktober 2020 kompletterat handlingarna på begäran från kommunen. Ärendet har under åren 2014 till 2021 processats av olika kontor och handläggare på Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, men handläggningen har prioriterats ned av olika anledningar. Ärendet har därför inte nått fram till beslut förrän år 2021.

Avsikten med huvudmannens/ Tekniska verkens ansökan om vattenskyddsområde är att skydda grundvattentäkten i Slaka upp till en rimlig och accepterad skyddsnivå. Omfattningen av sökandens föreslagna restriktioner och skyddsområde är relaterat till den accepterade risknivån, utifrån att Slaka är en nödvattentäkt, men också till områdets sårbarhet och barriärförmåga.

Nödvatten är dricksvatten som distribueras på annat sätt än genom ledningsnätet, t ex via tankbil. Distribution av reservvatten sker däremot i det ordinarie ledningsnätet eller i ett provisoriskt ledningsnät. Reservvattenförsörjningen baseras på en alternativ vattentäkt eller ett alternativt vattenverk. Det är således skillnad på en nödvattentäkt och en reservvattentäkt. Slaka är en nödvattentäkt.

Linköpings kommun förväntas växa de kommande åren och om 200 000 invånare ska kunna förses med nödvatten (5 l/person och dygn) motsvarar det en förbrukning av 1 000 kubikmeter per dygn. Skyddsområdets storlek har därför beräknats utifrån ett så stort uttag.

Tekniska verken föreslår, utöver en primär och sekundär skyddszon, även en observationszon. I observationszonen förslås inga restriktioner/föreskrifter. Syftet är istället att uppmärksamma kommunens plan- och exploateringsavdelning om att området ligger inom tillrinningsområdet för täkten, så att tillräckliga försiktighetsmått i området iakttas.

Motstående intressen inom föreslaget vattenskyddsområde är framförallt jordbruket. Omkring täkten finns åkermark där det bedrivs konventionell odling med användning av konstgödsel och bekämpningsmedel. Ett annat motstående intresse är naturvärden. Täkten ligger inom ett inhägnat område om 20 hektar där ett extensivt bete bedrivs i syfte att bevara områdets naturvärden. Därutöver utgör bl a bebyggelse och trafik andra motstående intressen.

En översiktlig riskinventering har genomförts inom tillrinningsområdet till Slaka vattentäkt. Följande riskkällor ingår i Tekniska verkens översiktliga riskbedömning:

- Olyckor med farligt gods
- Vägdagvatten
- Vägunderhåll
- Enskilda avlopp
- Hantering av bekämpningsmedel
- Hantering av växtnäringsämnen
- Djurhållning
- Hantering av hemkemikalier
- Hantering av petroleumprodukter
- Fordonstvätt
- Uppställning av fordon
- Markarbeten
- Marktäkter
- Förvaring av avfall
- Förorenad mark

Riskbedömningen är en sammanvägd bedömning av sannolikheten för att en föroreningskälla kan komma att påverka vattentäkten negativt samt bedömningen av konsekvensen för vattentäkten vid en oönskad händelse. De riskkällor som bedöms utgöra störst risk för Slaka vattentäkt inom dess tillrinningsområde är spridning av bekämpningsmedel på jordbruksmark och etablering av ny miljöfarlig verksamhet inom området.

Genom att upprätta skyddsföreskrifter utifrån identifierade risker kan man minska risken för negativ påverkan på vattentäkten. Inom Slaka vattenskyddsområde föreslår Tekniska verken föreskrifter för; petroleumprodukter och andra kemiska produkter, bekämpningsmedel, skogsbruk, avlopp, vägunderhåll, täkter, markarbeten, energianläggningar och miljöfarlig verksamhet.

Eftersom Slakatakten är en nödvattentäkt har Tekniska verken föreslagit en mindre restriktiv nivå vid upprättande av skyddsföreskrifterna. Linköpings kommun har en relativt säker dricksvattenförsörjning med två separata vattenverk som tar sitt vatten från två separata ytvattentäkter. Sannolikheten att Slakatakten skulle behöva användas i framtiden bedöms av Tekniska verken som mycket liten.

Slaka grundvattentäkt ska dock skyddas utifrån att vi inte kan se in i framtiden och vad som skulle kunna hända med våra befintliga vattentäkter. Syftet med vattenskyddsområdet är att förhindra att grundvattenförekomsten förorenas, även om den kanske aldrig kommer att användas som allmän dricksvattentäkt.

Samråd och yttranden

Samråd

Myndighetssamråd med representanter från Tekniska verken, Länsstyrelsen och kommunen genomfördes den 25 april samt den 27 augusti 2014. Dessutom hölls den 27 maj 2014 ett separat samråd med Svenska kyrkans jordbruksförvaltare i Linköpings stift med anledning av att täkten ligger på Svenska kyrkans mark. Den 18 juni 2014 genomfördes även ett samrådsmöte för fastighetsägare inom föreslaget vattenskyddsområde. Under samrådet 2014 uttalade sig ingen negativt gällande Tekniska verkens planer på att upprätta vattenskyddsområde för Slaka. Några konkreta synpunkter på skyddsområdets omfattning framkom inte heller från fastighetsägare i området.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) lämnade den 16 december 2015 in ett skriftligt yttrande till kommunen. Av yttrandet framgick bland annat att SGU inte hade några synpunkter angående utbredningen av vattenskyddsområdet och dess indelning i zoner. SGU ansåg att den övervakningszon som föreslås istället för tertiär zon fyller syftet som planeringsskydd för täkten. Vidare framförde SGU att indelning med cirkulära skyddszoner vanligen brukar användas för brunnar borrade i berg och att utbredningen av de primära och sekundära zonerna bedömdes rimliga även för spets/ filterbrunnen i Slaka.

Med anledning av att åren gått utan att skyddsområde fastställts för Slaka genomfördes den 4 mars 2021 ett avstämningsmöte med representanter från Länsstyrelsen, Tekniska verken och kommunen.

Remiss gällande förslag till skyddsområde med tillhörande föreskrifter

I enlighet med 24 §, förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., förelades ägare och innehavare av särskild rätt till marken inom föreslaget vattenskyddsområde att yttra sig över förslaget. Förslaget kungjordes även i Östgöta Correspondenten. Samrådet pågick under perioden 26 maj 2021 till den 2 juli 2021. Inkomna yttranden redovisas under rubriken ”Inkomna remissyttranden”.

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens ställningstagande till inkomna yttranden och Tekniska verkens bemötande av inkomna yttranden redovisas under rubriken ”Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens samlade bedömning”.

Inkomna remissyttranden

Länsstyrelsen Östergötland framför i sitt yttrande 2021-06-09, dnr 513-9278-2021, att myndigheten är positiv till att kommunen inrättar ett vattenskyddsområde för att säkra vattentillgången i grundvattentäkten vid en nödsituation, men påpekar även bland annat följande;

- Primär och sekundär zon bör följa tydligare gränser i landskapet för att underlätta både för verksamhetsutövare, fastighetsägare och tillsynsmyndighet att veta vilka föreskrifter som gäller på en viss plats.
- Syftet med observationszonen bör tydliggöras.
- Den som har meddelat föreskrifter är också den som får meddela dispens i enlighet med 7 kap 22 § miljöbalken.
- 2 § Miljöfarliga kemiska produkter: Undantag från tillståndsplikt gäller bland annat för hantering av mängder mindre än 10 liter. Det är en relativt liten mängd och även en ganska liten åtgärd såsom ett målningsarbete kan därmed bli tillståndspliktigt. Kommunen bör överväga om det krävs tillståndsplikt för hantering av små mängder för att uppnå syftet med skyddet eller om undantaget kan avse en större mängd.
- 4 § Miljöfarlig verksamhet: Föreskriften i 4 § avser anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet. Det hade varit bra om det även fanns information om vad som gäller för tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet. Det hade också varit bra med ännu tydligare information att ”tillstånd” i det här fallet avser tillstånd enligt föreskrifterna i beslutet om vattenskyddsområdet. Särskilt i 4 § finns annars risk för tolkning att det inom skyddszonerna krävs tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken för verksamhet som är anmälningspliktig enligt miljöprövningsförordningen.
- 5 § Skogsbruk: Föreskrifterna under 5 § tycks ha en onödig dubbelskrivning.
- 8 § Markarbeten och täktverksamhet: Kan det göras tydligare vad som menas med ”hanteras i särskild ordning” när det gäller markarbeten som innebär vattenverksamhet enligt 11 kapitlet miljöbalken?
- Bilaga 2. Förslag till vattenskyddsområde, primär och sekundär zon: Primär och sekundär skyddszon består delvis av cirkelformade ytor runt vattentäkten. På vissa platser går gränserna för skyddszonerna rakt genom fastigheter. Det hade varit bra med en viss anpassning av gränserna så att de följer en fastighetsgräns eller någon synlig gräns i landskapet exempelvis en väg. Det kan annars vara svårt för verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet att veta vilka föreskrifter som gäller på en viss plats eller i en viss del av en fastighet.
- Bilaga 3. Observationszon: Det är otydligt vad som gäller för observationszonen. Det bör framgå att beslutet inte omfattar observationszonen och att det inte finns några föreskrifter inom detta

område. Hur ska en planerad verksamhet hanteras inom detta område och vilka försiktighetsmått kan bli aktuella? Kommer detta område att anges som vattenskyddsområde på kartor och registreras i VicNatur (skyddadnatur.se)? Hur ska området för observationszonen sparas och förvaltas?

- Länsstyrelsen framför slutligen att det vore bra om det framgick i beslutet varför just grundvattentäkten i Slaka är lämplig som nödvattentäkt och att det är just en nödvattentäkt och inte en reservvattentäkt. Det kan också vara bra att redogöra för om en avvägning mellan andra intresseanspråk har gjorts om området blir ett vattenskyddsområde och vad det kan ha för inverkan på andra intressen och varför just intresset för nödvatten väger tyngst.

Vissa riksintressen finns inom de berörda områdena. Dock ses inga problem med att inrätta vattenskyddsområde för den sakens skull. Att restriktioner införs mot grävande i marken gynnar även områdets fornlämningsmiljöer.

Oscar Carlsson och Anna Bergman, Aska 1:6 och 1:12, framför i sitt yttrande 2021-06-30 att de motsätter sig förslaget till vattenskyddsområde med tillhörande föreskrifter. Som motiv anger de följande:

- Restriktionerna som listas för mark inom skyddsområdet innebär att de planer vi har för vår mark antingen inte längre skulle vara genomförbara, alternativt kräva omfattande framtida ansökningsprocesser med osäkert resultat. Vi tänker speciellt paragraf 8 och 9 i bilaga 1. Därför bestrider vi förslaget då dessa restriktioner inte är något vi accepterar.
- Som förslaget nu är placerat har man på de nordligaste delarna tagit hänsyn till bebyggelse och tomtgränser medan den sydliga delen är målad som en cirkel utan hänsyn till tomtgränser och hus. Vi önskar en flexibilitet i även den sydliga gränsdragningen för att på så vis lämna våra tomtgränser utanför planen. Detta torde inte innebära någon större skillnad för vattenskyddsområdet i sig, men desto mer för oss som boende.
- Vi undrar även vad som ligger bakom förslaget och efterfrågar information i enlighet med Naturvårdsverkets handbok med allmänna råd om vattenskyddsområde. Där listas bland annat att markägare ska informeras om vilka hot och risker som motiverar vattenskyddsområdet, information om vad som krävs för att uppnå önskat syfte samt eventuell intrångsersättning. Inget av ovanstående har nått oss.
- I Linköping finns det två vattenverk som hämtar vatten från olika vattendrag. Enligt uppgift ska dessa vattenverk idag ha kapacitet att var

för sig leverera mer än 100 procent av invånarnas förbrukning. Det gör att vi ifrågasätter hur stort behovet egentligen är att införa vattenskyddsområde av reservvattentäkt i detta område? Vi önskar även mer information om vad som ligger till grund för den exakta gränsdragningen enligt förslag SBN 266B.

- Slutligen undrar O. Carlsson och A. Bergman om det gjorts någon konsekvensanalys med hänsyn till boende i området. Den önskar de i sådana fall ta del av.

Svenska kyrkan, Prästlönetillgångarna i Linköpings stift, har den 2 juli 2021 lämnat synpunkter på förslaget till vattenskyddsområde. Följande framförs i yttrandet:

- Vi är positiva till ett vattenskyddsområde i aktuellt område, dock påverkar detta vår arrendator på negativt sätt då denne inom det primära området inte kommer att kunna bruka jorden som han gör idag.
- Att inte kunna använda bekämpningsmedel inom det begränsade området innebär ett försvårat brukande vilket skulle kunna innebära att det inte blir lönsamt att bruka åkermarken. Resultatet av ej brukad åkermark är att marken kan komma att växa igen, vi har ingen rättslig rätt att ställa krav på våra arrendatorer om hur marken skall brukas under pågående avtalstid. Skall vi behöva säga upp avtalet för att villkora arrendet kommer intresset för marken att minska och därmed vår avkastningsförmåga på aktuellt område.
- Vad beträffar det sekundära skyddsområdet så omfattar detta område endast cirka 1,5 hektar åker av Slaka 1:1 och om vi har förstått det rätt, krävs där tillstånd för att hantera bekämpningsmedel inom detta område. Ansökan om tillstånd skall enligt uppgift göras med jämna mellanrum och är då förenat med en kostnad för arrendatorn. Att betala en tillståndskostnad för att bruka 1,5 hektar på konventionellt sätt är inte ekonomiskt försvarbart. Detta kan medföra att området riskeras att lämnas obrukat och växer igen. Som ovan riskerar detta område bli mindre intressant att bruka för en arrendator vilket leder till en sämre avkastning även på detta område.
- Vi vill att kommunen står för kostnaden för arrendatorn gällande sökande av tillståndet att använda bekämpningsmedel inom det sekundära området. Detta för att säkerställa ett fortsatt brukande av marken och då vi förutsätter att kommunen vill ha en levande landsbygd även nära Linköpings tätort.

- Vidare vill vi att kommunen ersätter markägaren för förlorad arrendeintäkt inom det primära skyddsområdet om det visar sig att åtgärden medför att vi måste sänka arrendenivån. Som ett alternativ kan vi tänka oss att starta en tidig dialog med Linköpings kommun gällande inlösen av aktuellt område som tomtmark. Detta då vi vet att kommunen välkomnar möjligheten till byggnation av bostadsbyggnader. Vi är intresserade att fortsätta en dialog kring detta område med kommunen eller företrädare för kommunen.

Tekniska verkens bemötande av inkomna remissyttranden

Tekniska verken har den 11 augusti 2021 bemött inkomna yttranden och har lämnat följande kommentarer;

Bemötande av yttrande från fastighetsägare Oscar Carlsson och Anna Bergman, Aska 1:12 och Aska 1:6

Skyddsområdets utbredning baseras på en utredning gjord av Sweco, där den nordostliga avgränsningen utgör gränsen för grundvattenförekomsten och därför avviker från den i övrigt cirkulära utformningen.

Bakgrunden till förslaget är att även om Linköping har två separata vattentäkter, som kan försörja Linköping med dricksvatten, så är båda dessa ytvattentäkter. Slakaåsen utgör Linköpings kommuns bästa grundvattentillgång. Om det i framtiden skulle hända något som skulle kunna göra ytvattentäktena obrukbara, t ex någon form av atmosfäriskt nedfall, då skulle Slakatakten kunna försörja Linköpingsborna med nödvatten vid en krissituation. Tekniska verken vill därför säkra att takten förblir användbar även för framtida generationer.

Samråd har hållits med boende i området i samband med att ansökan skickades in till kommunen 2014. Då processen hos kommunen har dragit ut på tiden och ni är inflyttade sedan dess, har ni dessvärre inte fått informationen tidigare. Säljaren av era fastigheter har delgetts information om förslaget.

Fastighet Aska 1:6 ligger inom primär skyddszon. En justering av gränsen kan göras så att hela fastigheten hamnar inom den sekundära skyddszonen och därmed den lägre kravnivån.

En konsekvensbedömning för de boende är inte gjord, däremot en riskbedömning som bedömer de risker som finns utifrån ett vattentäktersperspektiv. Det är riskbedömningen som har legat till grund för föreskrifternas utformning.

Bemötande av yttrande från Länsstyrelsen Östergötland

Bilaga 1. Förslag till skyddsföreskrifter

Gällande föreskrift 2 § om Miljöfarliga kemiska produkter, lämnar Tekniska verken till tillsynsmyndigheten att bedöma nivån på den mängd kemikalier som kan tillåtas utan tillståndsplikt inom vattenskyddsområdet. I övrigt har Tekniska verken inga synpunkter på Länsstyrelsens kommentarer gällande bilaga 1.

Bilaga 2. Förslag till vattenskyddsområde: primär och sekundär zon

Tekniska verken anser att gränserna kan justeras något, där mindre del av en fastighet hamnar inom en skyddsområdesgräns och eventuella andra naturliga avgränsningar i landskapet. Nytt förslag till karta över skyddsområdet bifogas.

Bilaga 3. Observationszon

Tanken med observationszonen har aldrig varit att den ska förknippas med juridiskt bindande föreskrifter, utan ska ses som en påminnelse för kommunens plankontor, vid planering av bostäder och verksamheter i området. Detta för att undvika att verksamheter med risk för förorening av grundvattenförekomsten placeras inom området.

Bemötande av yttrande från Svenska kyrkan, Prästlönetillgångarna i Linköpings stift

Gällande inskränkning av användning av bekämpningsmedel inom vattenskyddsområdet görs detta för att skydda grundvattenförekomsten långsiktigt från föroreningar. Det allmänna intresset att skydda grundvattentäkten åt VA-kollektivet står då högre än det enskilda intresset att få maximal avkastning av jordbruksverksamheten.

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens samlade bedömning

Bedömning

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att Slaka grundvattentäkt med tillhörande skyddszoner uppfyller förutsättningarna att beslutas som vattenskyddsområde enligt 7 kap. 21 § miljöbalken. Slaka är nödvattentäkt för Linköpings kommun och kommunens bästa grundvattentillgång.

Genom beslut om vattenskyddsområde för Slaka stärks skyddet för grundvattentäkten och dess betydelse tydliggörs bland annat i kommunens planarbete. Det till akten hörande tekniska underlaget med förslag till vattenskyddsområde och föreskrifter utgör grunden för områdets avgränsning och föreskrifter ”Teknisk beskrivning, Grundvattentäkt Slaka, Linköpings kommun” (daterad 2014-09-10 och reviderad 2016-01-13, 2016-11-16 samt 2020-10-30). Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer detta

underlag som tillräckligt för att kunna besluta om vattenskyddsområde med tillhörande föreskrifter.

Kommunen arbetar med genomförandet av miljömålen. Beslutet om vattenskyddsområde för Slaka bidrar till miljö kvalitetsmålen ”Grundvatten av god kvalitet” och ”God bebyggd miljö”.

Vattenskyddsområdets avgränsning

Vattenskyddsområdet är avgränsat med en primär och en sekundär skyddszon. Zonerna är anpassade utifrån den risk som markanvändningen kan innebära för råvattnet. Föreskrifterna inom respektive zon är anpassade för att minska risken, men samtidigt inte vara mer långtgående än nödvändigt. Gränsen mellan primär och sekundär skyddszon är satt så att uppehållstiden för vatten i marken (grundvatten) beräknas vara minst 100 dygn. För den sekundära zonens yttergräns är uppehållstiden minst ett år.

Tekniska verken har efter samrådet i juni 2021 justerat vattenskyddsområdets avgränsning så att ”cirklarna” bättre följer fastighetsgränser och Gamla Kalmarvägen. Detta för att underlätta både för fastighetsägare och för tillsynsmyndigheten. Ändringen är även i enlighet med Länsstyrelsens yttrande. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att Tekniska verkens förslag till primär och sekundär skyddszon för Slaka uppfyller syftet med områdesskyddet.

Tekniska verken har även föreslagit en observationszon. Det är dock bara primär och sekundär skyddszon som är förknippade med juridiskt bindande föreskrifter. Observationszonen ska bara ses som en påminnelse för kommunens plankontor, vid planering av bostäder och verksamheter i området. Detta för att undvika att verksamheter med risk för förorening av grundvattenförekomsten placeras inom området. Observationszonen ska inte anges som vattenskyddsområde på kartor och heller inte registreras i VicNatur (skyddadnatur.se).

Föreskrifter

Vattenskyddsområdet för Slaka är ett angeläget allmänt intresse. Föreskrifterna är anpassade för att uppnå skyddsområdets syfte. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen har enligt 7 kap. 25 § miljöbalken avvägt föreskrifterna mot sakägares intresse och bedömer att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Meddelade föreskrifter anses vara både rimliga och miljömässigt motiverade. Vidare bedömer förvaltningen att vattenskyddsområdet och föreskrifterna uppfyller förutsättningarna för att beslutas som ett vattenskyddsområde enligt 7 kap. 21 § miljöbalken.

Syftet med skyddsföreskrifterna är att minimera risk för påverkan på Slakas grundvattentäkt så att vattnet vid behov kan användas som nödvatten för kommunens dricksvattenförsörjning om de ordinarie vattenverken Berggården och Råberga slås ut. Den tekniska beskrivningen beskriver närmare

verksamheter och andra potentiella föroreningskällor. Föreskrifterna är utformade både för att förhindra diffus påverkan på grundvattnet och för att minska risken för olyckor som i sin tur kan påverka grundvattnet.

För de föreskrifter där det krävs tillstånd är utgångspunkten att tillstånd bör ges. Syftet med kravet på tillstånd är att ge prövningsmyndigheten (Bygg- och miljönämnden) möjlighet att förena tillståndet med lämpliga villkor så att syftet med vattenskyddsområdet inte äventyras, och att i undantagsfall även besluta om förbud mot verksamheten då särskilda skäl finns för ett förbud. I den tekniska beskrivningen med tillhörande bilagor finns ett visst bedömningsunderlag för hantering av tillstånd. Vid hantering av tillstånd bör även utrymme ges för en lämplig bedömning utifrån varje given situation och med den kunskap som råder när prövningen sker. Vattenskyddsbeslutet är tänkt att fungera under lång tid framöver och det går därför inte att i detta skede förutse framtida tillståndsansökningar och hur de bör hanteras.

Utgångspunkten i 7 kap. 22 § miljöbalken är att den som har meddelat föreskrifter är den som får meddela dispens från förbud. Bygg- och miljönämnden har således möjlighet att medge dispens från förbud om det finns särskilda skäl.

Nedan följer Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens syfte med respektive föreskrift.

1 § Petroleumprodukter

Utsläpp och läckage av petroleumprodukter, t ex bensin, diesel och olja, utgör en risk för grundvattentäkten och bör därför regleras. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att det är skäligt att förbjuda hantering inom den primära skydds-zonen för att minska risken för negativ påverkan. Undantag bör dock ges för hantering av mindre mängder (dunkar), transport, fordon och arbetsmaskiner samt lagring med sekundärt skydd. Undantagen bedöms påtagligt underlätta för de som bor och verkar i området, men inte innebära en onödigt stor risk för vattentäkten om de tillåts.

För att upplysa fastighetsägare om att det finns bestämmelser om petroleumprodukter även i annan lagstiftning har en information lagts in med hänvisning till Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2017:5) om skydd mot mark- och vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor.

2 § Kemiska bekämpningsmedel

Tekniska verkens riskbedömning visar på att spridning av bekämpningsmedel utgör en av de största riskerna för Slaka vattentäkt. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen gör samma bedömning. Spridning bör därför vara förbjuden inom den primära zonen, även om det innebär inskränkningar för jordbruket. Vattentäktens värde och det allmänna intresset bedöms i detta fall högre än det enskilda intresset. Den primära zonen omfattar dessutom bara ett halvcirkulärt område med radien 201 meter, dvs ett till ytan ganska litet område.

Inom sekundär skyddszon bör det krävas tillstånd för att hantera kemiska bekämpningsmedel. Det är då upp till prövningsmyndigheten (Bygg- och miljönämnden) att i varje enskilt fall göra en bedömning av om spridning ska tillåtas och om den ska förenas med villkor. Prövningen är förknippad med en handläggningsavgift enligt kommunens taxa. Denna avgift bedöms inte oskäligt hög i förhållande till vattentäktens värde.

Undantag bör ges för punktbehandling av till exempel invasiva arter, transport och hantering för hushållsbehov för att inte göra föreskriften längre gående än vad som krävs för att uppnå syftet med vattenskyddsområdet.

Hantering av kemiska bekämpningsmedel omfattas även av annan lagstiftning som också ska följas av de som bor och verkar i området. För att underlätta har en information lagts till med hänvisning till förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel.

3 § Miljöfarlig verksamhet

Etablering av ny miljöfarlig verksamhet är enligt Tekniska verkens riskbedömning en av de två största riskerna för grundvattentäkten. En föreskrift som reglerar etablering bedöms därför skälig. Föreskriften bör gälla etablering både inom primär och sekundär skyddszon.

Remissförslaget har förtydligats i enlighet med Länsstyrelsens remissyttrande så att det nu tydligare framgår att det är skillnad på tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken och tillstånd enligt vattenskyddsföreskrifterna. Detta för att undvika missförstånd.

4 § Skogsbruk

Runt uttagpunkten, inom primär skyddszon, finns skog- och betesmark. För att minska risken för eventuell påverkan från upplag av bark och timmer anser förvaltningen att upplag inom den primära zonen bör förbjudas. För att inte ställa längre gående krav än nödvändigt bör dock tillfälliga upplag och upplag av ved för uppvärmning av byggnader undantas.

5 § Avlopp

Enskilda avlopp kan innebära risk för förorening av grundvatten. Ny enskild anläggning för WC bör därför förbjudas inom primär skyddszon. I dagsläget är samtliga bostadshus anslutna till det kommunala spillvattennätet, men för att förhindra etablering av nya enskilda avlopp bedöms det rimligt med en föreskrift som reglerar detta.

6 § Vägunderhåll

Asfalt, oljegrus och vägsalt kan bidra till att oönskade föroreningar når grundvattnet. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer därför att det finns skäl att reglera vägunderhåll i en föreskrift.

7 § Markarbeten och täktverksamhet

Arbeten i mark utgör alltid en ökad risk för att oönskade föroreningar kan nå grundvattnet. För att minska denna risk bör markarbeten och täktverksamhet regleras i en föreskrift. Akuta drift- och underhållsarbeten på vägar samt el-, tele-, IT, VA, fjärrvärme bör dock undantas för att inte skapa onödigt väntan på tillstånd från tillståndsmyndigheten. Även dikesrensning bör undantas. Undantagen bedöms inte påtagligt öka risken för en långsiktigt negativ påverkan på Slaka vattentäkt.

8 § Anläggningar för utvinning och lagring av energi

Energianläggningar i jord och berg utgör risker i form av bland annat läckage av petroleum vid anläggningsskedet och läckage av köldbärarvätska vid drift. För bergvärmeanläggningar är främst utförandet av borrhålet samt hålet i sig en risk genom att en snabb och relativt öppen transportväg skapas mellan markytan och grundvattenmagasinet. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer därför att anläggningar inom primär skyddszon bör förbjudas och att tillstånd bör krävas inom sekundär skyddszon. Inskränkningen bedöms skälig i förhållande till den minskade risken för förorening av vattentäkten.

9 § Skyltar

Enligt 7 kap. 22 § miljöbalken får kommunen föreskriva att skyltar får sättas upp och att annans mark får tas i anspråk för detta. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att det finns behov av att sätta upp informationsskyltar för att öka medvetenheten om vattenskyddsområdet.

Ekonomiska konsekvenser

Föreslagna föreskrifter inom vattenskyddsområdet för Slaka innebär vissa inskränkningar för de som bor och verkar i området. Inskränkningar i form av förbud eller krav på tillstånd.

Beslut om vattenskyddsföreskrifter ska alltid föregås av en intresseavvägning mellan å ena sidan vattenresursens skyddsbehov och å andra sidan den enskildes intresse av att nyttja sin fastighet i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten får därför inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Utifrån den riskbedömning som Tekniska verken gjort och föreslagna föreskrifter bedöms inte inskränkningarna vara oskäligt stora.

Enligt gällande praxis (se avsnitt 2.7.1, sid 25 i Havs- och Vattenmyndighetens rapport 2021:4) finns ett flertal regeringsbeslut rörande skyddade områden som berör avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen. Havs- och vattenmyndighetens slutsats är att skyddet för den framtida dricksvattenförsörjningen generellt anses utgöra ett mycket tungt vägande allmänintresse.

Förslaget innebär att bl a lantbruket kommer att påverkas i viss mån eftersom hantering av kemiska bekämpningsmedel inom primär zon (ett halvcirkulärt område med radien 210 meter) förbjuds. Det innebär att det inom detta område är svårt att bedriva konventionell växtodling. Området för primär zon är dock litet och det är möjligt att bedriva jordbruksverksamhet utan spridning av kemiska bekämpningsmedel.

Inom föreslagen sekundär skyddszon krävs tillstånd av tillsynsmyndigheten för att hantera kemiska bekämpningsmedel. Tillsynsmyndigheten (Miljöavdelningen) tar enligt kommunens taxa ut en handläggningsavgift för hantering av tillstånd enligt vattenskyddsföreskrifter som inte kan anses vara oskäligt stor i förhållande till allmänintresset gällande skyddet av grundvatten. För föreskrifter där det krävs tillstånd är dessutom utgångspunkten att tillstånd ska ges. Syftet med kravet på tillstånd är istället att ge myndigheten möjlighet att förena tillståndet med lämpliga villkor så att syftet med vattenskyddsområdet inte äventyras.

Föreskrifter enligt 7 kap. 22 § miljöbalken riktar sig mot åtgärder som kan riskera att påverka råvattnet. Enligt 31 kap. 4 § miljöbalken har fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till mark och vatten rätt till ersättning om föreskrifterna innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Om det krävs tillstånd för en viss verksamhet eller åtgärd betalas ersättning endast om tillstånd har vägrats eller förenats med särskilda villkor enligt 31 kap. 5 § miljöbalken. Överenskommelse om ersättning ska träffas med sökanden, Tekniska verken i Linköping AB. Nås ingen överenskommelse ska talan om ersättning eller inlösen föras i mark- och miljödomstolen senast ett år efter att beslutet vunnit laga kraft (31 kap. 13 § miljöbalken).

Kommunala mål

Kommunala mål som berörs är Ett attraktivt och tryggt Linköping.

Samråd

Avstämning har gjorts med kommunens juridikfunktion.

Vattenskyddsområden som skyddsform har funnits länge i svensk miljölagstiftning. Det förekommer att behovet av att skydda en dricksvattentäkt genom att förklara det som vattenskyddsområde med åren minskar för att till slut upphöra. Huvudmannen (Tekniska verken) och tillsynsmyndigheten (Bygg- och miljönämnden) bör därför regelbundet överväga behovet av att bibehålla de restriktioner som föreskrifterna för Slaka innebär.

Kommunledningsförvaltningens helhetsbedömning

[Klicka och skriv]

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

MBL-information eller förhandling är inte påkallad.

Kommunledningsförvaltningen

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Paul Håkansson

Leif Lindberg

Beslutet skickas till:
Samhällsbyggnadsnämnden
Bygg- och miljönämnden
Tekniska verken i Linköping AB
Länsstyrelsen Östergötland
Svenska kyrkan, Prästlönetillgångarna i
Linköpings stift
Oscar Carlsson och Anna Bergman
Myndigheter, markägare och sakägare
enligt sändlista